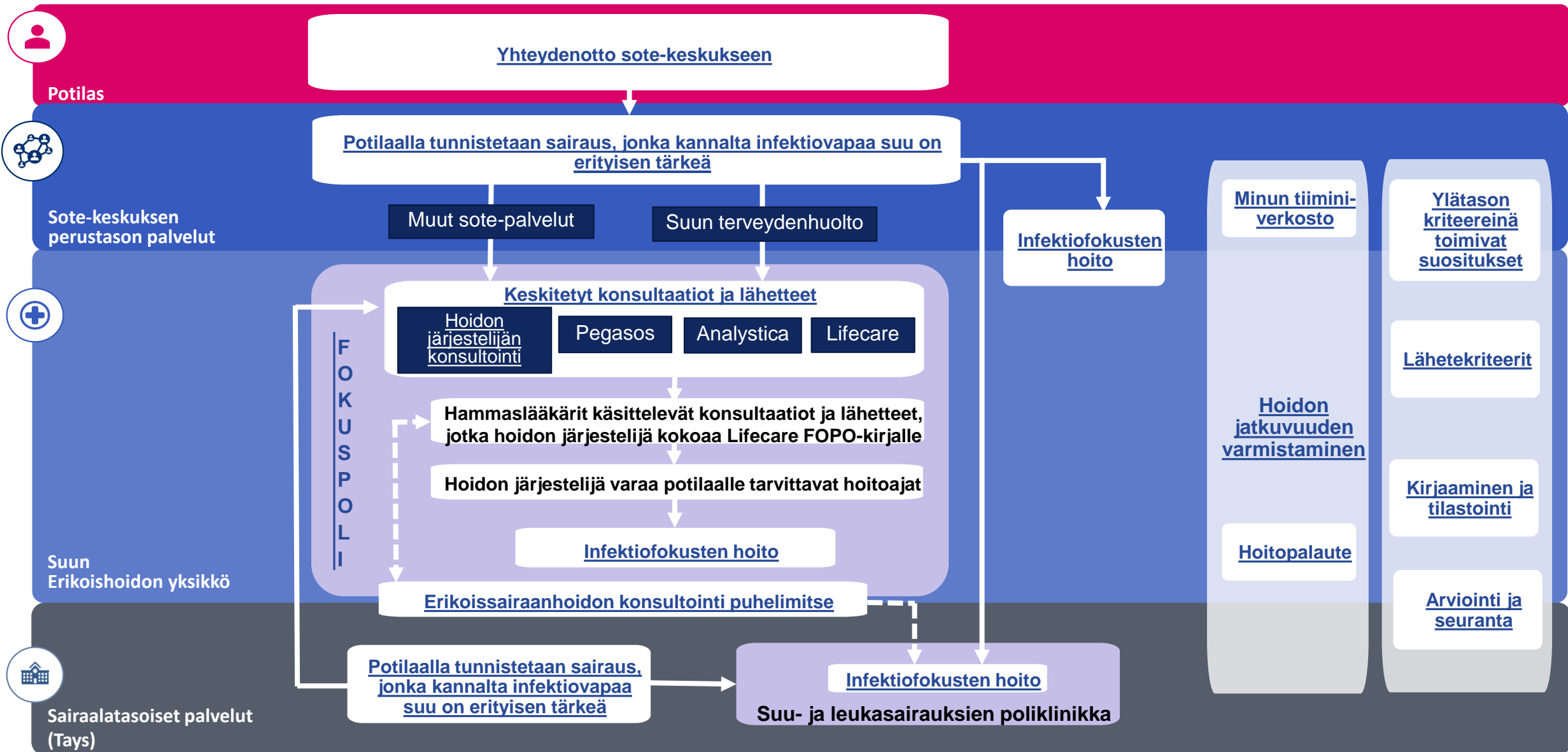

Suun infektiofokusten hoitopolku

Ylätason kriteereinä toimivat suositukset

- [Hammasperäiset äkilliset infektiot ja mikrobilääkkeet](#). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonian asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2022 (viitattu 4.10.2023)
- [STM:n yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet](#). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019 (viitattu 4.10.2023).
- [Huonon suuhygienian aiheuttaman sairastumisriskin pienentäminen omahoidon tuella ja elintapaohjauksella korkean riskin potilailla](#). Palveluvalikoimaneuvoston suositus. Hyväksytty Palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 24.3.2021. STM/051:00/2020, VN/2645/2021. Helsinki: Palveluvalikoimaneuvosto, 2021 (viitattu 4.10.2023).
- [Panoraamaröntgentutkimus oireettomalle henkilölle tulehduspesäkkeen varhaiseksi toteamiseksi tekonivelpotilaalla](#). Palveluvalikoimaneuvoston valmistelumuistio. Hyväksytty Palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 26.10.2023. STM023:00/2023, VN/34791/2022. Helsinki: Palveluvalikoimaneuvosto, 2023 (viitattu 4.3.2024).
- [Duodecim Terveysportti, Hoitoketjut, HUS-HYKS suu- ja leukasairaudet](#) (viitattu 2.3.2024).

Yhteydenotto sote-keskukseen

- Suurin osa suun infektiokosten hoitoa tarvitsevista potilaista ohjautuu hoitoon erikoissairaanhoidon läheteillä erikoisalojen klinikoilta
- Potilaita voi ohjautua satunnaisesti myös perustasolle, jolloin infektiokussaneerauksen tarve voidaan tunnistaa tavanomaisen suun terveydenhuollon vastaanottokäynnin lisäksi myös esim. kiirehoidon käynnillä tai muualla sote-palveluissa
- Potilaan hoitopaikan valinnassa voidaan konsultoida suun infektiokuspoliklinikkaa
  - Kts. [Ohje konsultaatioon](#)

Suun infektiokeskuspoliklinikka

- Pirkanmaan suun infektiokeskuspoliklinikalla (Fokuspoli) hoidetaan läheteapotilaita, jotka ovat menossa erikoissairaanhoidon leikkaukseen, hoitoon tai heille aloitetaan lääkitys, joka edellyttää infektioturvasta suuta
- Hoitoa toteutetaan kolmessa hoituhuoneessa
- Henkilöstö:
  - 2 kliinisen hammashoidon erikoistuvaa hammaslääkärinä (karendo + paro)
  - 3 EHL- senioria konsultantituen
  - 1 kirurgiaan perehtynyt seniori konsultantituen
  - 3 perushoidon perehtynyttä hammaslääkärinä
  - 1 suuhygienisti
  - 5 hammashoitajaa, joista kukin toimii vuorollaan [hoidon järjestelijänä](#)

Pitkäaikaissairaudet, joiden kannalta infektiovapaa suu on erityisen tärkeää

- Suun, leukojen ja hampaiden infektiopesäkkeet tulee pääsääntöisesti aina hoitaa
  - [Kts. Ohjeistus hoitopaikan valintaan liittyen](#)
- Infektiopesäkkeiden hoito on erityisen tärkeää potilailla, joiden vakava tai krooninen sairaus edellyttää erikoissairaanhoidon toimenpiteitä, kuten leikkausta, hoitoa tai lääkityksen aloitusta, jonka edellytyksenä on infektiovapaa suu.
  - Antiresorptiivisen lääkehoidon aloitus (esim. bisfosfonaatit, denosumabi)
  - Infektioiden jälkitilat (esim. sepsis, endokardiitti, etäinfektio)
  - Labiili tai komplisoitunut diabetes, jossa on selkeät elinkomplikaatiot
  - Maksasairaudet
  - Munuaissairaudet
  - Nivelreuma, johon ollaan aloittamassa yhdistelmä-lääkitystä tai biologista lääkitystä
  - Sydän- ja keuhkosairaudet (esim. keinoläppä- ja muut istuteleikkaukset)
  - Syöpähoitojen aloitus
  - Tekonivelleikkaukseen menevät potilaat

Hoidon porrastus

- Suun infektiopotilaita hoidetaan porrastetusti
  - 1) [Suun perushoidossa lähiasemilla tai sote-asemilla](#)
  - 2) [Suun infektiopotilaiden poliklinikalla \(PTH\)](#)
  - 3) [Suu- ja leukasairauksien poliklinikalla \(ESH\)](#)
- Hoitopaikan valintaan vaikuttavat seuraavat tekijät:
  - Hoidon kiireellisyys
  - Infektioriski
  - Potilaan yleinen terveydentila
  - Pitkäaikaissairauksien vaikeusaste ja mahdolliset sairautta komplisoivat tekijät
  - Suun sairauden vaikeusaste
  - Tukihoitojen tarve (esim. iv-antibiootti, korvaushoidot (verivalmisteet), verenvuotoriski, monitorointi, leikkaussali, lyhytjälkihoitoinen kirurgia tai osastoseuranta)
- Kts. [tarkemmat kriteerit suun infektiopotilaiden hoitopaikan valinnasta](#)

1) Suun perushoidossa hoidettavat potilaat

- Suun perushoidon lähiasemilla tai sote-asevilla hoidetaan potilaita, joilla on kiireetön suun saneerauksen tarve, eikä potilaalla ole merkittäviä yleistilaan vaikuttavia pitkäaikaissairauksia.
- Tällaisia potilasryhmiä ovat esimerkiksi:
- Kiireettömät tekonivelleikkaukseen menevät artroosi-potilaat
  - PTG-kuvien osalta huomioitava [Palveluvalikoimaneuvoston kriteerit](#)
- Nivelreumapotilaat, joilla ei ole käytössä immunosuppressiivista lääkitystä
- Osteoporoosipotilaat, jotka ovat aloittamassa antiresorptiivista tablettilääkitystä (bisfosfonaatit)

- Potilaan hoitopaikan ja hoitavan ammattilaisen valinnassa on huomioitava, että hoito saattaa vaatia erikoishammaslääkäritasoista osaamista

- Kts. [tarkemmat kriteerit suun infektiopotilaiden hoitopaikan valinnasta](#)

2) Suun infektiokeskusklinikalla hoidettavat potilaat

- Suun infektiokeskusklinikalla hoidetaan läheteapotilaita, jotka ovat menossa erikoissairaanhoidon leikkaukseen, hoitoon tai heille aloitetaan lääkitys, joka edellyttää infektiotonta suuta
- Suurentuneen ja keskiisuren infektiotestin potilaat (taulukko [2](#)) hoidetaan ensisijaisesti perustason palveluissa suun infektiokeskusklinikalla.
- Kts. [tarkemmat kriteerit suun infektiokeskuskuntien hoitopaikan valinnasta](#)

3) Suu- ja leukasairauksien poliklinikalla hoidettavat potilaat

[Paluu etusivulle](#)

- Suuren infektioriskin potilaat ja sairaalatasoista hoitoa tarvitsevat potilaat (taulukko [2](#)), hoidetaan erikoissairaanhoidossa suu- ja leukasairauksien poliklinikalla
- Erikoissairaanhoidossa toteutetun hoidon tarpeellisuutta arvioitaessa suuntaa antavia periaatteita ovat:
  - Potilaan sairaus tai yleistila vaatii suun ja hampaiden hoidon toteuttamista sairaalaolosuhteissa tai tarvittava hoito on poikkeuksellisen vaativaa
  - Tavanomaisilla hoitotoimenpiteillä ei ole saatu riittävää vastetta suun infektioiden hoidossa
  - Potilaan hoitoon liittyy tukihoidojen tarve (esim. iv-antibiootti, korvaushoidot (verivalmisteet), verenvuotoriski, monitorointi, leikkaussali, lyhytjälkihoitoinen kirurgia tai osastoseuranta)
- Kts. [tarkemmat kriteerit suun infektiopotilaiden hoitopaikan valinnasta](#)

Keskitettyt konsultaatiot ja lähetteet

Suun terveydenhuolto:

- Konsultaatiot viedään Tampereen Lifecaren FOPO-kirjalle torstai-päivälle
  - Kts. [Ohje konsultaatioon](#) (suun terveydenhuollosta tulevat konsultaatiot)
  - Kirjautuminen Citrix-etätyöpöydän kautta (Tampereen ja Oriveden ulkopuoliset käyttäjät)

Avopalveluiden vastaanottotoiminta:

- Konsultaatiot ja lähetteet laaditaan Pegasokseen (Erikoisala 58, suorituspaikka 90764 FOPO_HVA)
- Mikäli Pirha-Pegasosta ei ole käytössä, konsultaatiot ja lähetteet laaditaan Analystica-lomakkeelle

Sairaalapalvelut

- Erikoissairaanhoidon sihteerit siirtävät lähetteet Oberonin kautta Pegasokseen (Erikoisala 58, Toimipiste: PRH:FOPO_HVA)
- Kts. [Ohje lähetteen lähettämisestä PSHP:n ulkopuolelle](#)

Konsultaatio- ja lähetekäytännöt suun infektiotokiospoliklinikalla

Konsultaatio- ja lähetekäytännöt suun infektiotokuspoliklinikalla

Potilaalla todetaan sairaus, jonka kannalta infektiotokuspoliikka on erityisen tärkeä

Konsultaatiot

Suun terveydenhuollon konsultaatiot viedään FOPO- kirjalle Lifecareen

Avopalveluiden vastaanotto toiminnan konsultaatiot laaditaan Pegasokseen tai Pirha-Pegasoksen ulkopuolisilla alueilla Analystica-lomakkeelle

Erikoissairanhoidon konsultaatiot laaditaan Uranukseen, josta esh:n sihteerit siirtävät ne Pegasokseen

Käytännön asioissa voi konsultoida myös suun infektiotokuspoliklinikan hoidon järjestelijää puhelimitse, s-postilla tai digitaalisen konsultaatiohuoneen kautta*

Lähetteet

Avopalveluiden vastaanotto toiminnan ja erikoissairanhoidon läheteet ja konsultaatiot tulevat Pegasokseen (tai Analystica-lomakkeen kautta)

Hoidon järjestelijät siirtävät läheteet keskitetysti FOPO-kirjalle Lifecareen

Potilaalle tehdään hoidontarpeen arvio ja hän saa tarvittaessa ajan fokuksipolille

Hoidon järjestelijä varaa potilaalle tarvittavat hoitoajat

Hoidon jatkuvuus varmistetaan, myös yhteistyössä Minun tiimini-suuhygienisti-verkoston kanssa

Potilaat pyritään hoitamaan mahdollisimman pian, mieluiten samalla käynnillä

Ohje konsultaatioon (suun terveydenhuolto)

1. Potilaalta oltava lupa konsultointiin, mikäli konsultoit potilastiedoilla.
2. Kirjaudu Citrix-etätyöpöydän kautta Lifecareen ja kirjaa konsultaatio sähköiselle B1 lähetepohjalle (potilaskansio -> +Uusi -> Kirjoita hakukenttään B1- LÄH)
3. Tieto konsultaatiosta merkitään Fokuspoli-kirjalle (FOPO) varaamalla potilaalle ensimmäinen vapaa aika kuluvan viikon torstai-päivältä.
4. Klikkaa varaamaasi aikaa hiiren oikealla painikkeella ja valitse *Ajanvaraustiedot*. Lisää *Lisätiedot* kohtaan **K+ potilaan kotikunta (esim. K Nokia)**. Kiireelliset konsultaatiot merkitään punaisella huutomerkillä (ruksi ajanvarauksen lisätietojen Huomio-kenttään.)
5. Hammaslääkäri tai erikoishammaslääkäri kirjaa konsultaatiovastauksen ja asettaa potilaan mahdollisesti jonoon suun infektiofokuspoliklinikalle.
6. Erikoishammaslääkäri merkitsee LC-kirjaan A, kun ottaa potilaan tiedot käsittelyyn ja L, kun konsultaatiovastaus kirjattu tai potilas asetettu jonoon suun infektiofokuspoliklinikalle
7. Konsultoiva hammaslääkäri seuraa itse, koska konsultaatioon on vastattu, käy lukemassa konsultaatiovastauksen ja etenee tämän perusteella potilaan hoidon suhteen

Hoidon järjestelijä

- Hoidon järjestelijänä toimiva hammashoitaja:
  - Koordinoi fokuspolin kokonaistoimintaa
  - Toimii konsultaatioiden yhteyshenkilönä
  - Järjestele tarvittavat hoitoajat yhteistyössä potilaan kanssa
  - Toimii yhteistyössä Minun tiimini suuhygienistiverkoston kanssa potilaan hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi
- Hoidon järjestelijää on mahdollista konsultoida käytännön asioissa

Erikoissairaanhoidon konsultointi puhelimitse

- Suun infektiofokuspoliklinikan henkilökunnalla on mahdollisuus konsultoida erikoissairaanhoidoa ammattilaisnumeroiden kautta

Hoidon jatkuvuuden varmistaminen

- Hoitoon sitouttaminen
  - [Omahoitosuunnitelman laatiminen](#)
  - Yksilöllisen hoitovälin määrittäminen
- Tuen tarpeen arviointi
  - [Terveysten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen](#)
  - [Hammashoitopelon hoito](#)
  - Moniammatillinen yhteistyö
    - [Minun tiimini-verkosto](#)

Omahoitosuunnitelma

1) Nykytilan kartoitus

Potilaan kanssa käydään läpi suun terveyden nykytila, omahoito ja terveyskäyttäytyminen, sekä tuen tarve

2) Tavoitteiden asettaminen

Sovitaan yhdessä tärkeimmät suun terveyttä edistävät tavoitteet, joihin potilas on valmis sitoutumaan

3) Motivaation tukeminen ja vahvistaminen

- Kts. [Motivoiva haastattelu, kaypahoito.fi](#)
- Motivoivan haastattelun tukena voi käyttää [omahoitosuunnitelmalomaketta](#), joka ohjaa potilaan kanssa käytävää keskustelua

4) Seuranta ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään tarvittaessa tulevilla käynneillä

Suun terveyttä edistävä omahoito ja terveyskäyttäytyminen

- Hampaiden huolellinen harjaus kahden minuutin ajan, kahdesti päivässä fluorihammastahnalla
- Hammasvälien päivittäinen puhdistus ammattilaisen ohjeistamilla välineillä
- Ei tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä
  - Kts. [Tupakka- ja nikotiinituotteiden interventio ja vieroitus](#)
  - Kts. [Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito, kaypahoito.fi](#)
- Ei alkoholin riskikäyttöä
  - Kts. [Alkoholin riskikäytön puheeksiotto](#)
- Säännöllinen ateriaritmi, jossa terveelliset ateriat ja välipalat
- Napostelun, happamien ruokien ja juomien runsaan ja usein toistuvan käytön rajoittaminen
- Janojuomana vesi

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi otto ([5A:n malli](#))

- **Kysy nikotiinituotteiden käytöstä**, jos potilastiedoissa ei ole asiasta mainintaa. Nikotiinituotteiden käytöstä tulee kysyä vähintään kerran vuodessa, ja samalla on syytä keskustella tupakoinnin lopettamisesta. [Motivoivan keskustelun](#) voi aloittaa näin:
  - ”Onko nikotiinituotteista keskusteltu aiemmalla käynnillä?”
  - Kysy mitä nikotiinituotteita asiakas käyttää, kuinka paljon vuorokaudessa ja miten pitkään käyttö on kestänyt?
  - Kirjataan tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön määrä ja kesto, [HSI \(Heaviness of Smoking Index\)](#)
- **Kerro ja tue, miksi lopettaminen olisi tärkeää**
  - [Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito, Käypä hoito -suositus](#)
- **Arvioi lopettamishalukkuutta** ja sovi lopettamisyrityksestä
  - ”Mitä ajattelet nikotiinituotteiden käytöstäsi?” ”Mitä ajatuksia sinulla on lopettamisesta?”
- **Kannusta, kehoita ja avusta lopettamisyritystä**
  - Käytä hyväksi [tupakasta vieroituksen neuvontakorttia](#) ja [-toimintamallia](#)
  - Kerro, että olet apuna ja tukena – nyt ja tulevaisuudessa. Arvioi lääkehoidon tarve ja keskustele siitä, ohjaa lopettamisryhmään ja/tai sähköiseen tukeen esim. www.stumppi.fi ja/tai mobiilisovellukset
- **Järjestä tarpeenmukainen seuranta**
  - Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ: [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Alkoholin riskikäytön puheeksi otto

- Alkoholista keskusteltaessa on tärkeää luoda keskustelulle avoin ja kiireetön ilmapiiri. Ole kannustava, kuunteleva ja rauhallinen
- Alkoholin puheeksi otto alkaa alkoholin käytön kartoituksella. Parhaiten se selviää kysymällä tai käyttämällä [AUDIT-testiä](#). Kartoitus tehdään neutraalisti ja asiakkaalla on lupa kieltäytyä siitä
- Voit kysyä esimerkiksi:
  - ”Kertoisitko alkoholinkäytöstäsi”
  - ”Haluatko tietää, miten alkoholinkäyttösi vaikuttaa esimerkiksi sinun terveyteesi”
- Tuo esille, ettei saatu informaatio vaikuta asiakkaan saamiin hoitoihin tai sosiaalietuihin.
- Toteuta lyhytneuvonta (mini-interventio) aina kun huomaat asiakkaan alkoholinkäytön olevan riskikäyttöä. [Tästä lisätietoa lyhytneuvonnan toteuttamisesta ja riskikäytön rajoista \(Alkoholiongelmaisen hoito, Käypä hoito –suositus\)](#)
- Kirjaa ja tilastoi tekemäsi työ: [Päihteiden käytön ja mini-intervention kirjaaminen \(THL\)](#)

Hammashoitopelon hoito

- Pelon hoito alkaa sen mittaamisesta
- Vaikutetaan pelon eri komponentteihin
  - Emotionaalinen
  - Tiedollinen
  - Käytös
  - Fysiologia
- Hoidon kulmakivinä
  - Luottamuksen rakentaminen
  - Kontrollin tunteen luominen

Minun tiimini-verkosto

- Minun tiimini- verkoston suuhygienistit ja hammashoitajat kokoavat asiakkaan suostumuksella hänen tarpeidensa mukaisen joukon ammattilaisia, jotka etsivät yhdessä ratkaisuja asiakkaan haasteisiin
- Tiimin tavoitteena on tarjota asiakkaan tuen tarpeen mukainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki systeemistä työtotta hyödyntäen

Kirjaaminen ja tilastointi

- Konsultaatioiden ja läheteiden määrät
- Läheteiden kiireellisyys (1-7 vrk, 8-30 vrk ja yli 30vrk)
- Lähettävä yksikkö (hoidon järjestelijä tilastoi asiakasryhmän)
- Potilaan kotikunta
- Potilaan tulosyy
- Kliiniset mittarit: CPI, DMF, D
- Suun infektiotokuspoliklinikalla tehdyt toimenpiteet
- Potilaan diagnoosi
- Potilaan käyntien lukumäärä suun infektiotokuspoliklinikalla
- Hoitojakson pituus (kuinka monena eri päivänä potilas on hoidossa fokuspoli-suorituspaikassa)

Arviointi ja seuranta

- **Arvovirta**
  - Odotusajan pituus, läpimenoaika (hoidon aloituksen ja päättymisen välinen aika)
  - Kehityskohteet
- **Laatu**
  - Asiakastyytyväisyys (esim.NPS)
  - Turvallisuus (HaiPro), poikkeamat
- **Mittarit**
- **Päivittäisjohtaminen**
  - Työn vakioiminen: ohjeet, perehdytys
  - Virtaus: toiminta suunnitellaan ja toteutetaan kysynnän perusteella ja toiminnot liitetään toisiinsa yhtenäiseksi hoitopoluksi
- **Tahtiaika**
  - Asiakaskysynnän rytmi (käytettävissä oleva työaika/asiakaskysynnän määrä)
  - Palvelua tuotetaan oikea-aikaisesti

Hoitopalaute

- Hoitopalaute tehdään joko Omnin tai Pegasoksen kautta fokuspolin hammaslääkärin toimesta
  - Omni: klikkaa **PEG**-painiketta -> **Hoitopalaute** -> Asiakkaan läheteiden selaus- ikkunasta **Uusi palaute** -> Avautuvasta ikkunasta **Palaute** -> **Loppulau** → **Valmis** → **OK**
  - Pegasos: **Vastaanottajan työasema** → **VO-lista (eArkisto2)** → Jatketaan kuten yllä
- Hoitopalautteeseen kirjataan:
  - hoidon yhteenveto
  - jatkohoitosuunnitelma